

Министерство за финансии на Република Македонија
Сектор за меѓународни финансиски односи и управување со јавен долг

Годишен извештај за управување со јавниот долг на
Република Македонија за 2013 година

Скопје, 2014

СОДРЖИНА

I. Вовед	4
II. Макроекономски движења во Република Македонија во 2013 година	5
III. Позначајни активности во период јануари-декември 2013 година	7
III.1 Меѓународни окружувања (каматни стапки и девизни курсеви).....	7
III.2 Кредитен рејтинг на Република Македонија во 2013 година	9
III.3. Движење на државниот и јавниот долг на Република Македонија.....	11
III.4. Сервисирање на државниот и јавниот долг на Република Македонија	11
III.5. Издавање дванаесетта емисија на обврзници за денационализација.....	11
III.6. Континуирани државни хартии од вредност	11
III.7. Новосклучени заеми во 2013 година.....	11
III.8. Издадени гаранции во 2013 година	17
IV. Активности во управувањето со јавниот долг	17
IV.1. Повлекувања по основ на склучени кредити по кредитори и нивоа на долг	19
IV.2. Примарен пазар на ДХВ	20
IV.3. Секундарен пазар на ДХВ	24
V. Карактеристики на портфолиото на долгот.....	26
V.1. Државен долг	26
V.2. Гарантиран јавен долг	33

Табели:

Бр.1 Повлекувања по основ на склучени и новосклучени кредити по кредитори и нивоа на јавен долг.....	19
Бр.2 Нето емисија на континуирани државни хартии од вредност и структурни обврзници.....	20
Бр.3 Просечни каматни стапки на ДХВ без девизна клаузула.....	21
Бр.4 Просечни каматни стапки на ДХВ со девизна клаузула.....	21
Бр.5 Состојба на државниот долг.....	26
Бр.6 Просечно време на достасување – АТМ (во години).....	28
Бр.7 Просечно време до рефиксирање– АТМ (во години).....	28
Бр.8 Состојба на надворешниот државен долг по кредитори.....	29
Бр.9 Состојба на внатрешен државен долг.....	31

Графикони:

Гр.1 Реален раст на БДП и стапка на инфлација.....	5
Гр.2 Движење на каматната стапка ЕУРИБОР во 2013.....	7
Гр.3 Движење на каматната стапка ЛИБОР во 2013.....	7
Гр.4 Девизен курс денар/евро.....	8
Гр.5 Девизен курс денар/американскидолар.....	8
Гр.6 Девизен курс евро/американскидолар.....	8
Гр.7 Девизен курс евро/јен.....	8
Гр.8 Побарувачка и реализација на ДХВ на аукциите јан-дек 2013	20
Гр.9 Каматни стапки постигнати на аукциите на ДХВ без девизна клаузула.....	22
Гр.10 Каматни стапки постигнати на аукциите на ДХВ со девизна клаузула.....	22
Гр.11 Сопственичка структура на континуирани ДХВ.....	22
Гр.12 Рочна структура на континуирани ДХВ.....	23
Гр.13 Обем на тргување со структурни државни обврзници.....	24
Гр.14 Принос до достасување на структурните државни обврзници.....	24
Гр.15 Склучени трансакции на пазарот преку шалтер во 2013	25
Гр.16 Движење на државниот долг во однос на БДП.....	26
Гр.17 Каматна структура на државниот долг.....	27
Гр.18 Валутна структура на државниот долг.....	27
Гр.19 Пазарен/непазарен државен долг.....	27
Гр.20 Отплата на камата и главница по основ на државен долг.....	28
Гр.21 Структура на надворешниот јавен долг по кредитори.....	29
Гр.22 Структура на надворешниот јавен долг по мултилатерални кредитори.....	30
Гр.23 Валутна структура на надворешниот државен долг.....	30
Гр.24 Каматна структура на надворешниот државен долг.....	30
Гр.25 Валутна структура на внатрешниот државен долг.....	31
Гр.26 Каматна структура на внатрешниот државен долг.....	31
Гр.27 Однос меѓу состојбата на структурните обврзници и континуираните ДХВ.....	32
Гр.28 Состојба на гарантиран јавен долг.....	33
Гр.29 Гарантиран јавен долг по кредитори.....	33
Гр.30 Гарантиран јавен долг по должници.....	33

Врз основа на член 27 став 2 од Законот за јавен долг (Службен весник на Република Македонија бр.62/05, 88/08, 35/11), Собранието на Република Македонија се информира со Годишниот извештај за управување со јавниот долг на Република Македонија за 2013 година.

I. Вовед

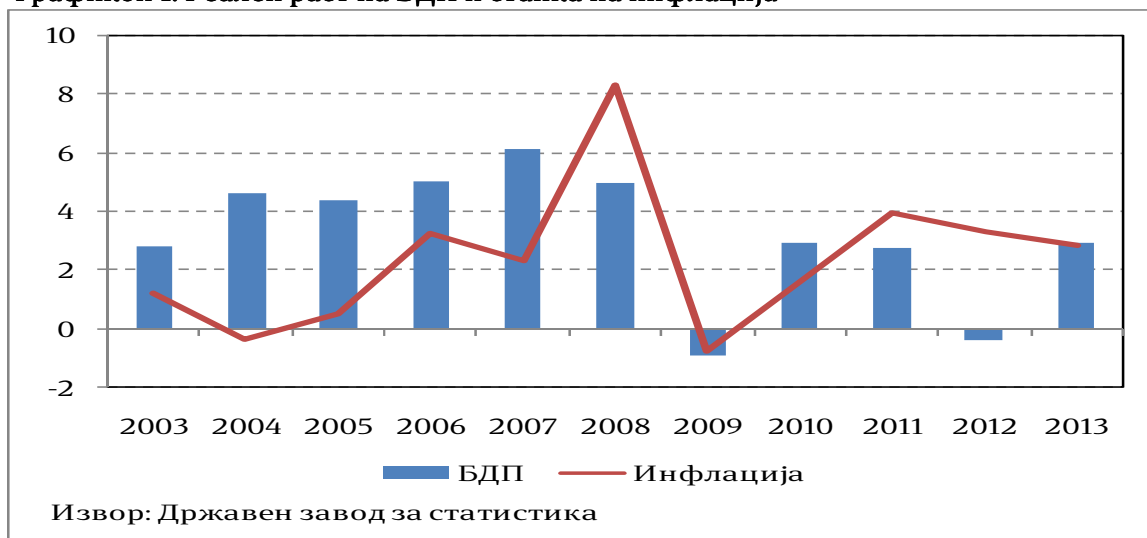
Изготвувањето на Годишниот извештај за управувањето со јавниот долг има за цел поблиску и на редовна основа да ги информира Владата и Собранието на Република Македонија и да ја запознае јавноста со карактеристиките на должничкото портфолио на Република Македонија, како и со мерките кои се преземени во текот на минатата година за негово ефикасно управување.

II. Макроекономски движења во Република Македонија во 2013 година

Бруто домашен производ

Во 2013 година Бруто домашниот производ забележа реален раст од 2,9%. Растот е придвижен од градежништвото кое регистрира висок раст од 32,7%, како резултат на капиталните буџетски расходи во инфраструктурни проекти и инвестициите во технолошко-индустриските развојни зони. Позитивни движења во 2013 година забележаа повеќето дејности. Така, индустриското производство забележа значителен раст од 4,9%, што се должи главно на растот на активноста на дел од домашните и странските капацитети ориентирани кон извоз. Растот на додадената вредност во земјоделството изнесуваше 0,5%. Услужниот сектор забележа раст од 0,4%, во чии рамки секторот Хотели и ресторани забележа највисок раст од 2,1%, додека додадената вредност бележи намалување единствено во секторите Трговија и Јавна управа.

Графикон 1. Реален раст на БДП и стапка на инфлација

Инфлација

Во 2013 година стапката на инфлација изнесуваше 2,8%. Кварталната динамика покажува дека инфлацијата во последните два квартала од годината имаше надолен тренд, главно одразувајќи го забавениот раст на цените на храната и намалувањето на цените на енергијата. Анализирани по категории, највисок раст на цените во 2013 година имаа цените на облеката и обувките (6,9%) и цените за хигиена и здравје (4,7%). Цените на храната во 2013 година се зголемија за 3,6%, додека намалување е забележано кај цените за сообраќајни средства и услуги од 0,8%.

Пазар на труд

Во 2013 година продолжија позитивните движења на пазарот на работна сила. Стапката на невработеност, според Анкетата на работната сила, регистрираше постојано намалување во текот на годината и во четвртиот квартал изнесуваше 28,6%, што претставува историски најниско ниво на невработеност. Просечната стапка на вработеност во 2013 година изнесува 40,6% и во однос на претходната година е повисока за 1,6 процентни поени. Бројот на вработени во 2013 година се зголеми за 4,3% во однос

на претходната година, а бројот на невработени се намали за 5,2%. Притоа, активното население во 2013 година забележа раст од 1,4% и достигна 57,2% од вкупното работоспособно население. Во 2013 година номиналниот раст на просечната плата во земјата изнесува 1,2%.

Надворешен сектор

Вредноста на извозот на стоки во 2013 година е повисока за 3,2% споредено со претходната година, додека увозот на стоки забележа пад од 1,5%. Како резултат на ваквите движења дојде до стеснување на трговскиот дефицит за 9,8% и во 2013 година тој изнесуваше 20,6% од БДП. Зголемувањето на извозот главно се должи на ефектот од новите производствени капацитети во технолошко-индустриските развојни зони. Приватните трансфери во земјата во 2013 година се задржаа на високо ниво и претставуваат 20,3% од БДП. Тие покриваат значителен дел од трговскиот дефицит. Дефицитот на тековната сметка во 2013 година изнесува 1,9% од БДП и е за 1,1 процентен поен понизок споредено со претходната година. Во 2013 година приливот на странски директни инвестиции изнесуваше 251 милион евра, односно 3,3% од БДП, што претставува значителен скок во однос на 2012 година кога изнесуваше 1% од БДП. Бруто девизните резерви во текот на 2013 година се оддржаа на адекватно ниво. На крајот на 2013 година тие изнесуваа 1.993 милиони евра, покривајќи 4,3-месечен увоз на стоки и услуги во 2013 година.

II. Позначајни активности во периодот јануари-декември 2013 година

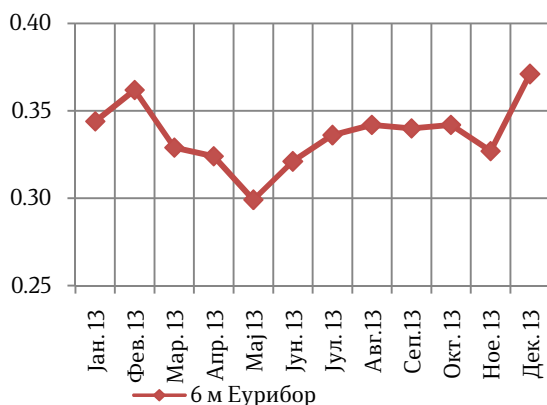
III.1 Меѓународни окружувања (каматни стапки и девизни курсеви)

Во текот на 2013 година, каматните стапки на меѓубанкарскиот пазар на депозити во евро-зоната бележеа променливо движење, односно во периодот јануари – мај каматните стапки се намалуваа и во текот на мај го достигнаа своето најниско ниво, додека во преостанатиот дел од годината бележеа континуиран пораст. Така, во 2013 година меѓубанкарската каматна стапка 6- месечен Еурибор во просек се зголеми за 0,03 процентни поени, односно просечната каматна стапка во јануари изнесуваше 0,34%, додека во декември 2013 година изнесуваше 0,37%. Истиот тренд го следеше и меѓубанкарската каматна стапка Либор за евро валута. Имено, на меѓубанкарскиот пазар на депозити во Лондон, просечниот 6-месечен Либор за евро валута во јануари 2013 година изнесуваше 0,24%, а на крајот на годината неговата просечна вредност беше 0,34%.

На меѓубанкарскиот пазар на депозити во Лондон, во периодот јануари - декември 2013 година кај каматната стапка Либор за доларска валута со рок на достасување од 6 месеци беше евидентирано постојано намалување на нејзината вредност. Во 2013 година просечната каматна стапка на 6-месечниот Либор за доларска валута се намали за 0,14 процентни поени. Така, просечната каматната стапка на 6-месечниот Либор за доларска валута во јануари изнесуваше 0,49%, а до декември се намали на 0,35%.

Графикон бр. 2

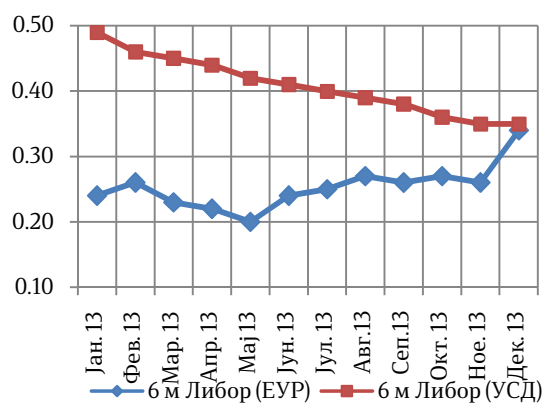
Движење на каматна стапка ЕУРИБОР во 2013 год.

Извор: European Banking Federation

Графикон бр. 3

Движење на каматна стапка ЛИБОР во 2013 год.

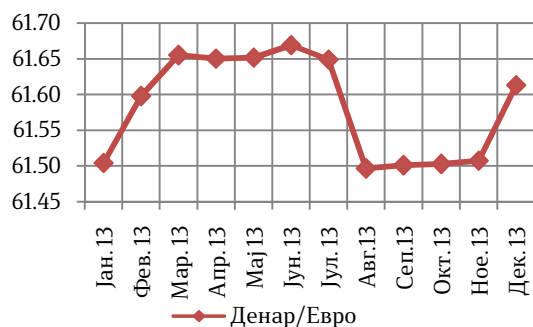

Извор: British Bankers Association

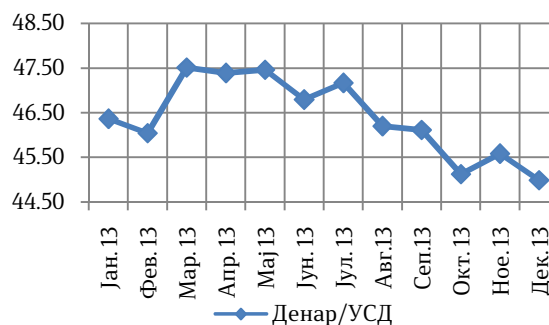
На девизниот пазар во Република Македонија, во 2013 година девизниот курс на денарот во однос на еврото беше стабилен и се движеше во вредносниот интервал од 61,4865 до 61,6881 денари за едно евро. Највисоката вредност на денарот беше забележана на 16.8.2013 година кога изнесуваше 61,4865 денари за едно евро, а најниската на 5.7.2013 година кога изнесуваше 61,6881 денари за едно евро. Во однос на девизниот курс денар/американски долар може да се диференцираат два периода, периодот јануари – мај 2013 година кога денарот ја

намалуваше вредноста во однос на американскиот долар, и периодот јуни – декември 2013 година кога беше евидентирано континуирано апрецирање на денарот. Во анализираниот период, девизниот курс на денарот во однос на американскиот долар се движеше во вредносниот интервал од 44,5527 до 48,2991 денари за еден американски долар.

Графикон бр. 4
Девизен курс денар/евро

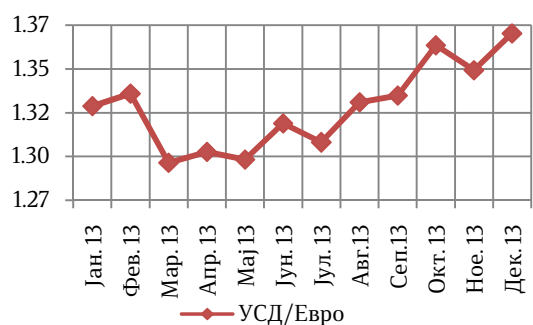

Графикон бр. 5
Девизен курс денар/американски долар

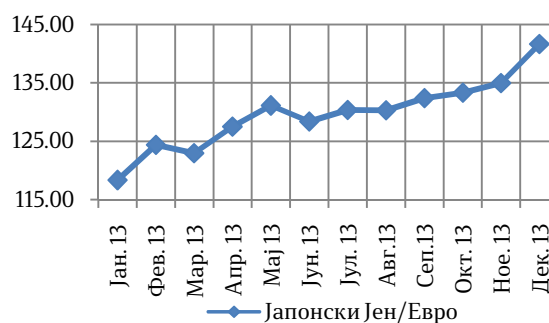

На меѓународниот финансиски пазар, со исклучок на првиот квартал од 2013 година кога вредноста на еврото во однос на американскиот долар се намалуваше, достигнувајќи ја својата најниска вредност од 1,28 долари за едно евро на 27.3.2013 година, во преостанатите три квартали од годината вредноста на еврото се стабилизира и започна да ја јакне својата вредност на континуирана основа. Во јануари просечниот девизен курс американски долар/евро изнесуваше 1,33 долари за едно евро, а во декември 1,37 долари за едно евро, што претставува зголемување за 3,03%. Истовремено, истиот тренд беше забележан и кај девизниот курс јапонски јен/евро, односно во текот на целата 2013 година еврото бележеше постојано зголемување на вредноста во однос на јапонскиот јен достигнувајќи ја вредноста од 145,02 јени за едно евро. Во 2013 година вредноста на еврото во однос на јапонскиот јен апрецираше за 16,47%, односно во јануари просечниот девизен курс јен/евро изнесуваше 118,34 јени за едно евро, а во декември 141,68 јени за едно евро.

Графикон бр. 6
Девизен американски долар/евро

Графикон бр. 7
Девизен курс јапонски јен/евро

III.2 Кредитен рејтинг на Република Македонија во 2013 година

Република Македонија добива нови ревидирани оценки за кредитниот рејтинг од страна на меѓународните кредитни рејтинг агенции Standard & Poor's и Fitch Ratings.

Агенцијата за кредитен рејтинг Standard & Poor's на 24.5.2013 година ја намали претходно доделената оценка за кредитниот рејтинг на Република Македонија за странска и домашна валута од BB на BB-, воедно потврдувајќи го стабилниот изглед на земјата.

Доделената оценката за кредитниот рејтинг од Standard & Poor's се должи на регионалните економски притисоци, а стабилниот изглед е резултат на релативно ниската задолженост наспроти балансирањето на структурната и монетарната ригидност на Република Македонија, политичките предизвици и изложеноста на надворешни влијанија.

Според агенцијата, позитивно влијание врз зголемување на оценката за кредитниот рејтинг во иднина може да се предизвика со воспоставување реформи во насока на повисок економски раст.

Дополнително, на 29.11.2013 година, агенцијата за кредитен рејтинг Standard & Poor's ја потврди доделената оценка за кредитниот рејтинг на Република Македонија за странска и домашна валута BB-, во исто време потврдувајќи го стабилниот изглед на земјата.

Согласно извештајот од Standard & Poor's потврдата на кредитниот рејтинг се должи на умереното ниво на јавен долг. Стабилниот изглед е резултат на релативно ниската задолженост наспроти структурните ригидности и политичките предизвици со кои се соочува Република Македонија, како и на изложеноста на надворешни шокови и влијанија.

Реализацијата на реформи насочени кон остварување повисока стапка на раст, може да предизвика позитивно влијание во насока на подобрување на оценката за кредитниот рејтинг во иднина.

Агенцијата за кредитен рејтинг Fitch Ratings на 15.10.2013 година, објави дека ја потврдува доделената оценка за кредитниот рејтинг на Република Македонија за странска и домашна валута BB+, како и стабилниот изглед на земјата. Имено, оваа оценка и е доделена на Република Македонија во 2010 година, и оттогаш се потврдува во секоја следна година.

Потврдата на кредитниот рејтинг на Република Македонија од страна на агенцијата за кредитен рејтинг Fitch Ratings се базира на ниското ниво на инфлација, умерениот буџетски дефицит, релативно нискиот јавен долг, како и на добро капитализираниот банкарски сектор. Истовремено, потврдата на кредитниот рејтинг се базира и врз квалитетните економски политики, како и врз приливот на странски инвестиции што претставува потенцијал за економски раст, а нивното зголемување во иднина може да има позитивно влијание и врз подобрување на оценката за кредитниот рејтинг на земјата.

Стабилниот кредитен рејтинг на Република Македонија е значаен сигнал за странските инвеститори и позитивно влијае на каматната стапка по која земјата позајмува на меѓународниот пазар на капитал, како и на вкупниот економски и политички имиџ на Република Македонија. Дополнително, потврдата на кредитниот рејтинг е уште еден силен сигнал кон странските инвеститори дека Република Македонија е земја во која може да имаат доверба и на која може да сметаат дека и во иднина ќе има здрави економски политики.

Оценките за кредитниот рејтинг кои Република Македонија ги доби во 2012 и 2013 година од страна на меѓународните кредитни рејтинг агенции Standard & Poor's и Fitch Ratings, се прикажани во табелата во продолжение:

Кредитна рејтинг агенција Standard & Poor's

	2012	2013
Странска валута	BB/Стабилен	BB-/Стабилен
Домашна валута	BB/ Стабилен	BB-/ Стабилен

Извор: Standard & Poor's

Кредитна рејтинг агенција Fitch Ratings

	2012	2013
Странска валута	BB+/ Стабилен	BB+/ Стабилен
Домашна валута	BB+/ Стабилен	BB+/ Стабилен

Извор: Fitch Ratings

III.3. Движење на државниот и јавниот долг на Република Македонија

Државниот долг на Република Македонија на крајот на 2013 година изнесува 2.771,6 милиони односно 36,1% во однос на бруто домашниот производ. И покрај зголемувањето за 1,8 процентни поени во однос на БДП во споредба со 2012 година, Република Македонија и понатаму останува ниско задолжена земја со државен долг кој е далеку понизок од просечното ниво на долг на земјите на ЕУ.

Јавниот долг на Република Македонија на крајот на 2013 година изнесува 3.296,0 милиони евра што претставува 42,9% во однос на БДП.

III.4. Сервисирање на државниот и јавниот долг на Република Македонија

Сите обврски по основ на државен и јавен долг кои достасаа во 2013 година, беа редовно и навремено сервисирани од страна на Министерството за финансии, како и од останатите носители на јавниот долг.

За отплата на обврските по основ на јавниот долг за 2013 година, во кој се вклучени државниот долг и долгот на јавните претпријатија, беа потрошени вкупно 422,1 милиони евра од кои 339,6 милиони евра за отплата на главницата и 82,5 милиони евра за отплата на каматата.

III.5. Издавање на дванаесеттата емисија на обврзниците за денационализација

Врз основа на Законот за издавање обврзници на Република Македонија за денационализација („Службен весник на Република Македонија” број 37/02, 89/08 и 161/09, 6/12 и 104/13), на 22.5.2013 година беше издадена дванаесетта емисија на обврзници за денационализација во износ од 13 милиони евра.

Условите под кои е издадена оваа емисија на обврзници се идентични како и за првите единаесет емисии, односно рок на достасување 10 години со фиксна годишна каматна стапка од 2%. Првата рата за исплата на главницата и каматата на оваа емисија достасува на 1.6.2014 година.

Со оваа емисија на обврзниците за денационализација опфатени се сите правосилни решенија за денационализација од 1.5.2012 до 31.12.2012 година со кои како надомест се даваат обврзници.

III.6. Континуирани државни хартии од вредност

III.6.1 Примарен пазар на државни хартии од вредност (ДХВ)

Задолжување преку издавање ДХВ во 2013 година - Со Одлуката за утврдување на максималниот износ на ново задолжување преку издавање ДХВ во 2013 година, донесена од страна на Владата на Република Македонија, максималниот износ на задолжување беше утврден во висина од 15.245,00 милиони денари. Во овие рамки, новото задолжување по основ на издадени ДХВ во 2013 година изнесуваше 15.240,69 милиони денари, а состојбата на вкупно издадените ДХВ заклучно со 31.12.2013 година изнесуваше 65.318,93 милиони денари.

Аукции на ДХВ - Во периодот јануари - декември 2013 година, Министерството за финансии на редовна основа издаваше 3, 6 и 12-месечни државни записи со и без девизна клаузула, како и 2, 3 и 5-годишни државни обврзници со и без девизна клаузула. Во овој период се одржаа вкупно сто и десет (110) аукции на ДХВ, односно петнаесет (15) аукции на 3-месечни државни записи, тринаесет и две (32) аукции на 6 - месечни државни записи, дваесет и осум (28) аукции на 12-месечни државни записи, девет (9) аукции на 2-годишни државни обврзници, три (3) аукции на 3-годишни државни обврзници и дваесет и три (23) аукции на 5-годишни државни обврзници.

Вкупниот износ понуден на аукциите на ДХВ во 2013 година изнесуваше 111.172,70 милиони денари, побарувачката изнесуваше 122.232,75 милиони денари, а вкупната реализација на аукциите во овој период изнесуваше 106.226,53 милиони денари. Поодделно по рочности, вкупниот реализиран износ беше дистрибуиран на следниот начин: на аукциите на 3-месечни државни записи беше реализиран износ од 20.740,77 милиони денари, на аукциите на 6-месечни државни записи 53.572,88 милиони денари, на аукциите на 12-месечни државни записи износ од 20.355,64 милиони денари, на аукциите на 2-годишни државни обврзници 3.055,00 милиони денари, на аукциите на 3-годишни државни обврзници 1.417,00 милиони денари и на аукциите на 5-годишни државни обврзници 7.085,24 милиони денари. Врз основа на презентираниите податоци за понудениот и реализираниот износ на аукциите на ДХВ, може да се согледа дека процентот на успешност на аукциите во 2013 година изнесува 95,55%, што претставува зголемување за 2,08 процентни поени во однос на 2012 година, кога процентот на успешност на аукциите изнесуваше 93,47%.

Во 2013 година портфолиото на континуирани ДХВ го сочинуваа 3 -месечни државни записи, 6 -месечни државни записи, 12 -месечни државни записи, 2 -годишни државни обврзници, 3 -годишни државни обврзници и 5 -годишни државни обврзници. Заклучно со 31.12.2013 година, рочната структура на портфолиото на ДХВ е следна:

- процентуалното учество на 3-месечните државни записи во рочната структура изнесува 0%, што претставува намалување за 65,17 процентни поени во однос на 31.12.2012 година кога изнесуваше 65,17%;
- процентуалното учество на 6-месечните државни записи во рочната структура изнесува 34,28%, што значи зголемување за 28,24 процентни поени во споредба со 31.12.2012 година кога изнесуваше 6,04%;
- процентуалното учество на 12-месечните државни записи во рочната структура изнесува 31,16%, што значи зголемување за 24,61 процентни поени во споредба со 31.12.2012 година кога изнесуваше 6,55%;
- процентуалното учество на 2-годишните државни обврзници во рочната структура изнесува 4,67%, што претставува зголемување за 4,67 процентни поени во однос на 31.12.2012 година кога изнесуваше 0% ;
- процентуалното учество на 3-годишните државни обврзници во рочната

структура изнесува 5,36%, што претставува зголемување за 1,16 процентни поени во однос на 31.12.2012 година кога изнесуваше 4,20% ; и

- процентуалното учество на 5-годишните државни обврзници во рочната структура изнесува 24,53%, што значи зголемување за 6,49 процентни поени во споредба со 31.12.2012 година кога изнесуваше 18,04%;

Движење на каматните стапки на аукциите на ДХВ – Во текот на 2013 година, при спроведувањето на аукциите на ДХВ се применуваше тендер со износи.

Во овој период, каматните стапки на државните хартии од вредност беа повеќекратно намалени. Така, во зависност од нивната рочност каматните стапки на државните записи се намалија од 0,30 п.п. до 1,15 п.п., при што каматните стапки на 3-месечните државни записи без и со девизна клаузула се намалија за 0,35 п.п. и 0,30 п.п. и на крајот на март изнесуваа 3,65% и 3,60%, соодветно; каматните стапки на 6-месечните државни записи без и со девизна клаузула се намалија за 0,95 п.п. и 0,90 п.п., и на крајот на декември изнесуваа 3,15% и 3,10%, соодветно; и каматните стапки на 12-месечните државни записи без и со девизна клаузула се намалија за 1,15 п.п. и 1,10 п.п., и на крајот на декември изнесуваа 3,60% и 3,40%, соодветно. Во истиот период, каматните стапки на долгорочните хартии од вредност се намалија од 0,90 п.п. до 1,00 п.п., при што каматните стапки на 2-годишните државни обврзници без и со девизна клаузула на крајот на декември изнесуваа 4,00% и 3,80%, соодветно; каматните стапки на 3-годишните државни обврзници без и со девизна клаузула се намалија за 0,95 п.п. и 1,00 п.п., и на крајот на декември изнесуваа 4,35% и 4,10%, соодветно; и каматните стапки на 5-годишните државни обврзници без и со девизна клаузула се намалија за 0,90 п.п., и на крајот на декември изнесуваа 4,80% и 4,60%, соодветно.

Сопственичка структура на недостасани ДХВ - Доминантното учество на банките во сопственичката структура на недостасани државни хартии од вредност продолжи и во текот на 2013 година. Заклучно со 31.12.2013 година процентуалното учество на банките во сопственичката структурата на државните хартии од вредност изнесуваше 56,16%, додека учеството на останатите пазарни субјекти изнесуваше 43,84%. Во анализираниот период, учеството на банките бележи намалување за 1,50 п.п. во однос на учеството на останатите субјекти кое е соодветно зголемено за истиот сооднос. Заклучно со 31.12.2012 година, соодносот меѓу банките и останатите пазарни субјекти изнесуваше 57,66 спрема 42,34, соодветно.

III.6.2 Секундарен пазар на ДХВ

Постојната регулатива за секундарно тргување во Република Македонија овозможува тргување со сите структурни државни хартии од вредност на Македонска берза А.Д, како и тргување со континуираните државни хартии од вредност на пазарите преку шалтер.

Во 2013 година, вкупниот обем на тргување реализиран на Македонската берза изнесуваше 799.009.612 денари, што претставува намалување за 39,44% во однос на 2012 година кога изнесуваше 1.319.395.293 денари. Истовремено, вкупниот остварен промет на тргување во 2013 година изнесуваше 728.185.115 денари што претставува намалување за 39,39% во однос на 2012 година. (Графикон бр.13)

Во истиот период, на пазарот преку шалтер се реализираа вкупно дваесет и една (21) трансакција со државни хартии од вредност, од кои шеснаесет (16) трансакции со државни записи, и пет (5) трансакции со државни обврзници. Вкупниот номинален износ на тргување изнесуваше 1.978.830.000 денари. Споредено со тргувањето во 2012 година, може да се констатира дека во 2013 година се реализирани поголем број трансакции, и вкупниот номинален износ на тргување беше поголем за 920.830.000 денари во однос на тргувањето во 2012 година.

III.7. Новосклучени заеми во 2013 година

III.7.1 Новосклучени заеми на централната влада

- **Задолжување на Република Македонија кај Светска банка по Договорот за заем за Прв програмски заем за развојни политики за конкурентност**

На 4.1.2013 година Министерството за финансии во име на Владата на Република Македонија и Светска банка склучија Договор за заем во износ од 38,7 милиони евра. Средствата од заемот беа наменети за финансирање на буџетскиот дефицит.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 38,7 милиони евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР со варијабилен распон;
- рок на отплата: 18 години со вклучен грејс период од 5 години;
- начин на отплата: подеднакви износи на отплата кои ќе се плаќаат двапати во годината, почнувајќи од 1 февруари 2018 година, заклучно со 1 август 2030 година. Заемот ќе се отплаќа семестрално, секој 1 февруари и 1 август во годината.

- **Задолжување на Република Македонија кај Дојче банка**

На 9.1.2013 година Министерството за финансии во име на Владата на Република Македонија и Дојче банка потпишаа Договор за заем во износ од 250 милиони евра. Средствата од заемот беа наменети за финансирање на буџетскиот дефицит во 2013 година.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- заем: 250 милиони евра;
- гаранција од Светска банка: 155 милиони евра;
- каматна стапка: 3,915%;
- рок на отплата: 7 години - отплатата ќе се врши на две рати, при што првата рата во износ од 95 милиони ЕВРА ќе биде отплатена на денот на достасување кој паѓа 5 години од денот на повлекување на средствата на заемот, додека втората рата во износ од 155 милиони ЕВРА ќе биде отплатена на денот на достасување кој паѓа 7 години од денот на повлекување на средствата.

III.7.2. Новосклучени заеми на локалната самоуправа

- **Проект за изградба на катна гаража кај Нова Македонија**

На 10.1.2013 година општина Центар и Комерцијална банка АД Скопје потпишаа Договор за долгорочен девизен кредит во висина од 2.960.800,00 евра за финансирање на проектот “Изградба на катна гаража кај Нова Македонија”. Имплементацијата на овој Проект е насочена кон обезбедување дополнителен паркинг простор, од причина што, проблемот со обезбедување паркинг места на територијата на Скопје е најистакнат токму во централното градско подрачје.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 2.960.800,00 евра;
- каматна стапка: променлива, во висина на тримесечен ЕУРИБОР + 5,5 процентни поени годишно;
- рок за враќање: до 10 (десет) години;
- грејс период: до 2 (две) години.

III.7.3. Новосклучени заеми на јавни претпријатија

- **Проект за надградба на македонскиот систем за воздухопловна навигација - втора фаза**

На 24.9.2013 година, МНАВ АД Скопје обезбеди заем без државна гаранција од ЕБОР за реализација на Проектот за надградба на македонскиот систем за воздухопловна навигација - втора фаза, во износ од 11,15 милиони евра. Со кредитот ќе се врши набавка и инсталација на нов систем за контрола на летање, што ќе треба да биде подготвен да опслужува и до 2.500 прелети дневно и 280.000 на годишно ниво до 2028 година, систем за говорна комуникација, за радиопредаватели, дигитален систем за снимање на говорната комуникација во контролата на летање, нов радар кај скопскиот аеродром и надградба на постоечкиот радар во Охрид.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 11,15 милиони евра;
- каматна стапка: тримесечен ЕУРИБОР зголемен за 3,75% на годишно ниво;
- рок на отплата: 12 години со вклучен грејс период од 3 години. Заемот ќе се отплаќа девет години на секој 15 март, 15 јуни, 15 септември, 15 декември. Отплатата почнува три години по денот на потпишување на Договорот за заем.

- **Проект за изградба на катна гаража „6.7 Мал Ринг“**

На 6.12.2013 година АД за изградба и стопанисување со станбен простор и со деловен простор од значење за Републиката - Скопје и Стопанска банка АД Скопје потпишаа Договор за долгорочен кредит во висина од 2.318.000,00 евра за финансирање на проектот “Изградба на катна гаража 6.7 Мал Ринг”. Реализацијата на овој Проект ќе придонесе за долгорочно решавање на сообраќајните проблеми кои се предизвикани од недостаток на паркинг места, во центарот на Скопје.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 2.318.000,00 евра;
- каматна стапка: едногодишен ЕУРИБОР + 5,75 процентни поени годишно;
- рок за враќање: 12 (дванаесет) години со вклучени 2 (две) години грејс период, сметано од денот на првото користење на средствата од кредитот.

- **Проект „Ревитализација и модернизација на преносната мрежа и управување со електроенергетскиот систем“**

На 18.12.2013 година, АД МЕПСО обезбеди заем без државна гаранција од ЕБОР за реализација на проектот „Ревитализација и модернизација на преносната мрежа и управување со електроенергетскиот систем“ во износ од 25 милиони евра. Со Проектот ќе се изврши ревитализација на 110 kV далноводи постари од 40 години со замена на старите столбови, како и модернизација на преносната мрежа и управување со електроенергетскиот систем, со што се очекува зголемена сигурност и подобар квалитет во снабдувањето со електрична енергија, како и намалување на можните штети што би настанале заради неефикасното испорачување електрична енергија.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 25 милиони евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за 3% на годишно ниво;
- рок на отплата: 15 години со вклучен грејс период од 3 години. Заемот ќе се отплаќа дванаесет години на секој 20 јуни и 20 декември. Отплатата почнува од 20 декември 2016 година.

III.8. Издадени гаранции во 2013 година

- **Државна гаранција на Република Македонија издадена на ЕЛЕМ АД Скопје на обврските од Договорот за заем од КфВ за дополнително финансирање на проектот „Ветерен парк Богданци“**

На 25.7.2013 година беше потпишан Договорот за гаранција на Република Македонија издадена на АД ЕЛЕМ за исполнување на обврските по Договорот за заем од КфВ за дополнително финансирање на проектот „Ветерен парк Богданци“. Република Македонија го гарантира намирувањето на обврските во износ од 15.000.000 евра. Со изградба и монтирање на ветерните електрани ќе се зголеми уделот на обновливите извори на енергија во производството на АД ЕЛЕМ и ќе се зголеми инсталираната моќност за околу 30-40 MW, а годишното производство од дополнителни 100 GWh.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 15.000.000 евра;
- каматна стапка: 2,5%;
- рок на отплата: 12 години;
- грејс период: 3 години.

- **Државна гаранција на Република Македонија издадена на ЕЛЕМ АД Скопје на обврските од Договорот за заем од Дојче банка за проектот „Модернизација на блок 1 во ТЕ Битола“**

На 10.12.2013 година беше потпишан Договорот за гаранција на Република Македонија издадена на АД ЕЛЕМ за исполнување на обврските по Договорот за заем од Дојче банка за финансирање на проектот „Модернизација на блок 1 во ТЕ Битола“. Република Македонија го гарантира намирувањето на обврските во износ од 24.328.674,21 евра. Со ревитализација и модернизација на ТЕ Битола ќе се намали емисијата на NOx, ќе се продолжи работниот век и ќе се зголеми ефикасноста на електраната. Покрај тоа, ќе се спречи поголем увоз на електрична енергија, со што на подолг рок се обезбедува стабилност на националниот електроенергетски систем и усогласување со директивите на ЕУ за ваков тип постројки.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 24.328.674,21 евра;
- каматна стапка: варијабилна каматна стапка и се состои од 6-месечен ЕУРИБОР плус 1,295% годишно;
- рок на отплата: 12 години;
- грејс период: 16 месеци.

• Државна гаранција на Република Македонија издадена на Македонска банка за поддршка на развојот на обврските од Финансискиот договор за заем од Европска инвестициона банка за Проектот за финансирање на МСП и други приоритетни проекти – IV фаза

На 31.12.2013 година, склучен е Финансиски договор за заем за четврта фаза на Проектот за финансирање на МСП и други приоритетни проекти во износ од 100 милиони евра меѓу Македонска банка за поддршка на развојот и Европска инвестициона банка (ЕИБ), а Договорот за гаранција е потпишан меѓу Министерството за финансии и ЕИБ.

Четвртата фаза на Проектот претставува продолжување на успешната реализација на првиот, вториот и третиот проект, како и продолжување на поддршката на приватниот сектор од страна на Владата на Република Македонија од аспект на поддршка на нови проекти, нови вработувања, зголемена ликвидност на стопанството и зголемен извоз.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ на заем: 100.000.000 евра;
- каматна стапка: 5,5%;
- рок на отплата: најмалку 4 години до најмногу 8 години од датумот на повлекување на траншата, со вклучен грејс период кој може да биде меѓу 60 дена и 2 години од датумот на повлекување на траншата. Рокот за отплата на заемот ќе се одреди за секоја транша одделно на денот на доставувањето на барањето за повлекување на средствата од заемот од страна на Македонска банка за поддршка на развојот. Траншата може да се отплати и еднократно, на ден кој е помеѓу 3 и 5 години од денот на повлекување на траншата;
- начин на отплата: се повлекува во 15 транши. Минималниот износ на траншата изнесува 5.000.000 евра.

IV. Активности во управувањето со јавниот долг

IV.1. Повлекувања по основ на склучени кредити по кредитори и нивоа на долг

Табела бр.1

Повлекувања по основ на веќе склучени и новосклучени кредити по кредитори и нивоа на јавен долг

во милиони евра	Повлечени средства Јан-Дек 2013
Повлекувања по основ на кредити на вкупен надворешен јавен долг	479,46
Долг на централна влада (консолидиран)	343,47
Официјални кредитори	81,06
Мултилатерални кредитори	75,39
ИБРД	48,97
ЦЕДБ	11,49
ЕБРД	10,92
ЕИБ	4,00
Билатерални кредитори	5,67
Приватни кредитори	262,41
Општини	2,19
Официјални кредитори	2,19
Мултилатерални кредитори	2,19
ЕБРД	2,19
Јавни претпријатија	133,80
Официјални кредитори	109,41
Мултилатерални кредитори	76,65
ИБРД	7,54
ЕБРД	11,35
ЕИБ	57,77
Билатерални кредитори	32,76
Приватни кредитори	24,39

Извор: МФ и НБРМ

IV.2. Примарен пазар на ДХВ

Табела бр. 2

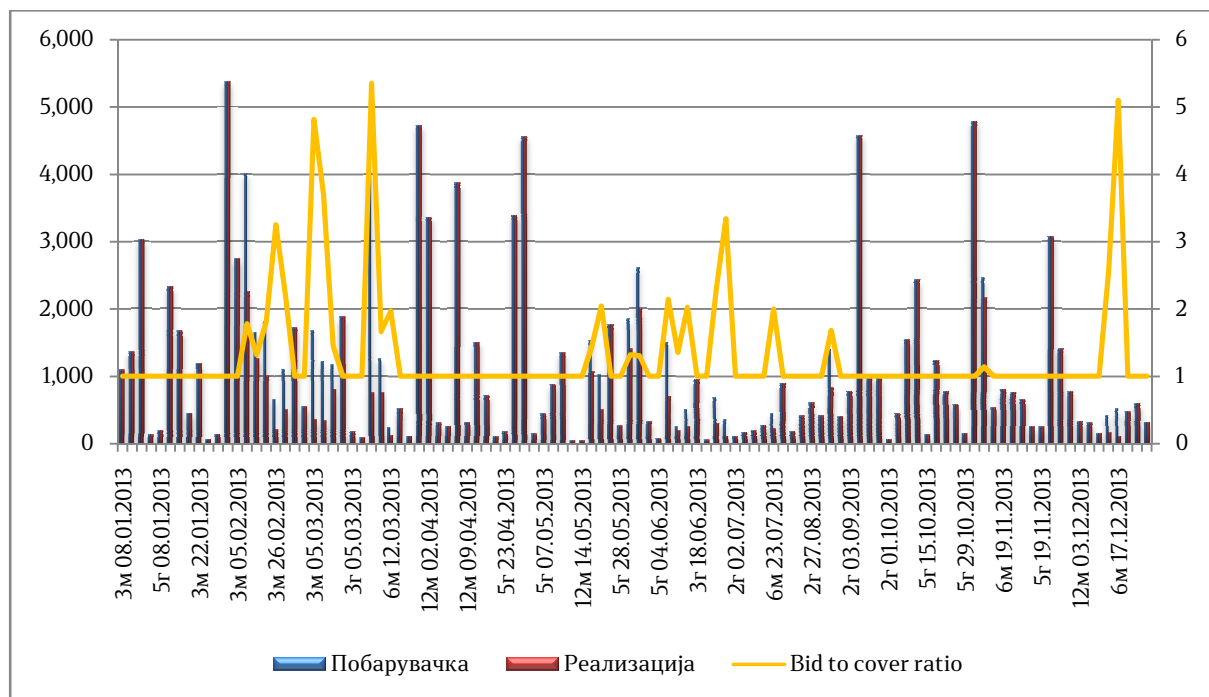
Нето емисија на континуирани државни хартии од вредност и структурни обврзници (во милиони денари)

(Во милиони евра)		K1-2013	K2-2013	K3-2013	K4-2013	Вкупно 2013
I	Нето издадени државни хартии од вредност	6,114.1	2,116.3	2,328.9	4,681.4	15,240.7
	3 -месечни државни записи	-3,310.0	-28,645.4	0.0	0.0	-31,955.4
	6 - месечни државни записи	1,895.9	22,704.3	-358.6	-5,099.3	19,142.3
	12 - месечни државни записи	3,928.2	5,581.5	-868.4	7,855.3	16,496.6
	2 - годишни државни обврзници	0.0	0.0	2,545.0	510.0	3,055.0
	3 - годишни државни обврзници	167.0	1,250.0	0.0	0.0	1,417.0
	5 - годишни државни обврзници	3,433.0	1,226.0	1,010.8	1,415.5	7,085.2
II	12-та емисија на обврзница за денационализација	0.0	801.9	0.0	0.0	801.9
I+II	Вкупно	6,114.1	2,918.2	2,328.9	4,681.4	16,042.6

Извор: МФ

Графикон бр. 8

Побарувачка и реализација на аукциите на државни хартии од вредност, јануари – декември 2013 година

Извор:МФ

Табела бр.3

Просечни каматни стапки на ДХВ без девизна клаузула во 2013 година

Датум на одржување на аукциите	Каматна стапка на 3-месечни ДЗ	Каматна стапка на 6-месечни ДЗ	Каматна стапка на 12-месечни ДЗ	Каматна стапка на 2-годишни ДО	Каматна стапка на 3-годишни ДО	Каматна стапка на 5-годишни ДО
Јануари	3,72	4,00				5,54
Февруари	3,65	3,75	4,25			
Март	3,65		4,25			
Април		3,67	4,24			
Мај		3,45	3,90			
Јуни		3,15	3,60		4,35	
Јули			3,60	4,00		
Август			3,60			
Септември			3,60			
Октомври		3,15	3,60			
Ноември		3,15	3,60			
Декември		3,15	3,60	4,00		

Извор: МФ

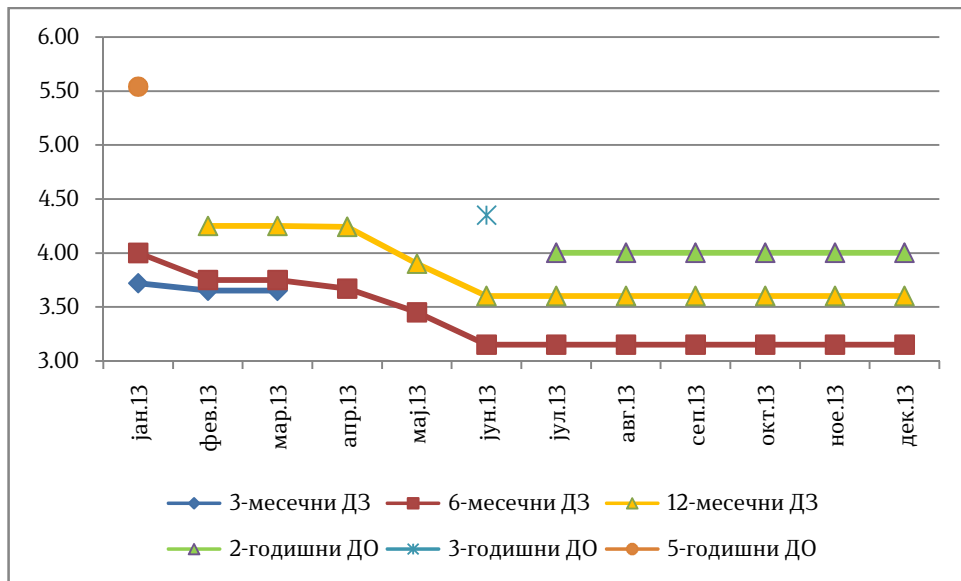
Табела бр.4

Просечни каматни стапки на ДХВ со девизна клаузула во 2013 година

Датум на одржување на аукциите	Каматна стапка на 3-месечни ДЗ	Каматна стапка на 6-месечни ДЗ	Каматна стапка на 12-месечни ДЗ	Каматна стапка на 2-годишни ДО	Каматна стапка на 3-годишни ДО	Каматна стапка на 5-годишни ДО
Јануари	3,79	3,95				5,39
Февруари	3,60					5,15
Март	3,60	3,70			4,65	5,15
Април		3,66			4,65	5,05
Мај		3,40	3,70			4,90
Јуни		3,10	3,40			4,60
Јули		3,10		3,80		4,60
Август				3,80		4,60
Септември		3,10		3,80		
Октомври		3,10	3,40	3,80		4,60
Ноември		3,10	3,40			4,60
Декември		3,10	3,40			4,60

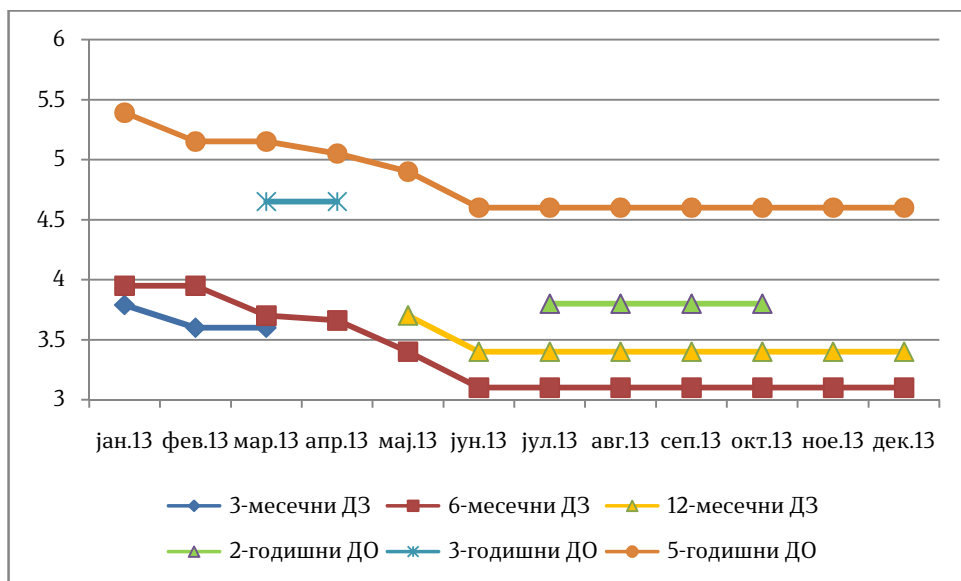
Извор: МФ

Графикон бр. 9 Просечни каматни стапки постигнати на аукциите на ДХВ без девизна клаузула

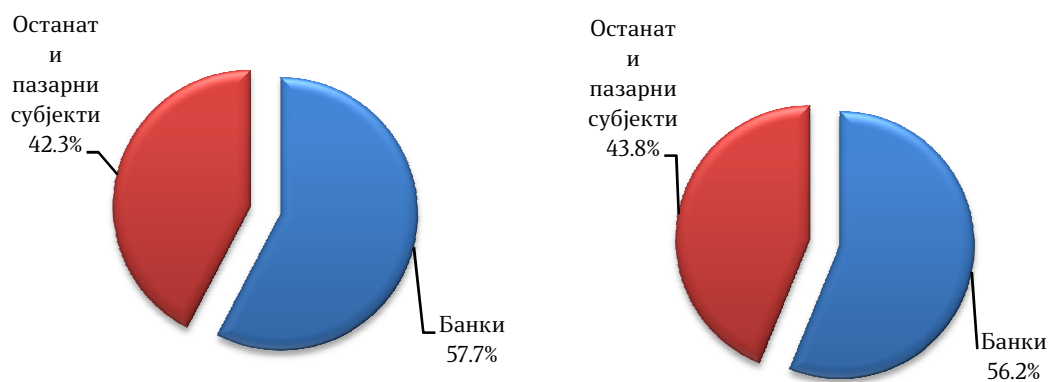
Извор: МФ

Графикон бр. 10 Просечни каматни стапки постигнати на аукциите на ДХВ со девизна клаузула

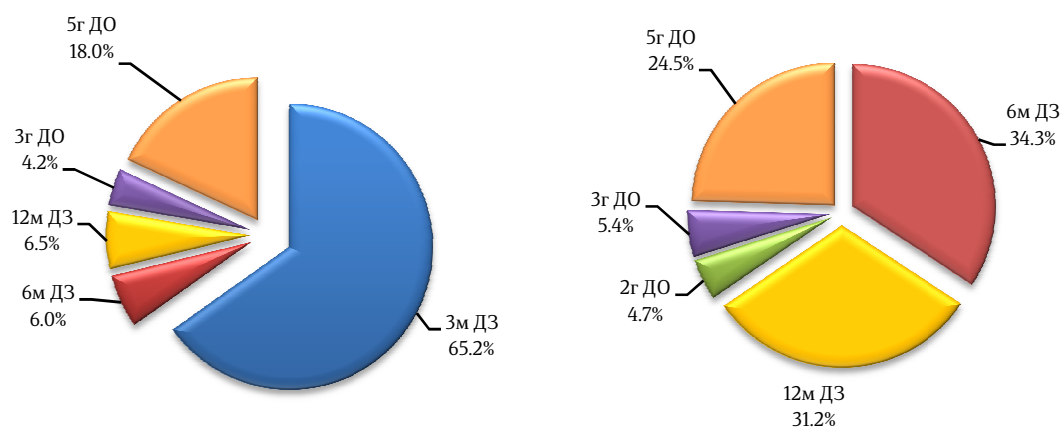
Извор: МФ

Графикон бр.11
Сопственичка структура на континуирани ДХВ
31.12.2012 31.12.2013

Извор:МФ

Графикон бр. 12
Рочна структура на континуирани ДХВ
31.12.2012 31.12.2013

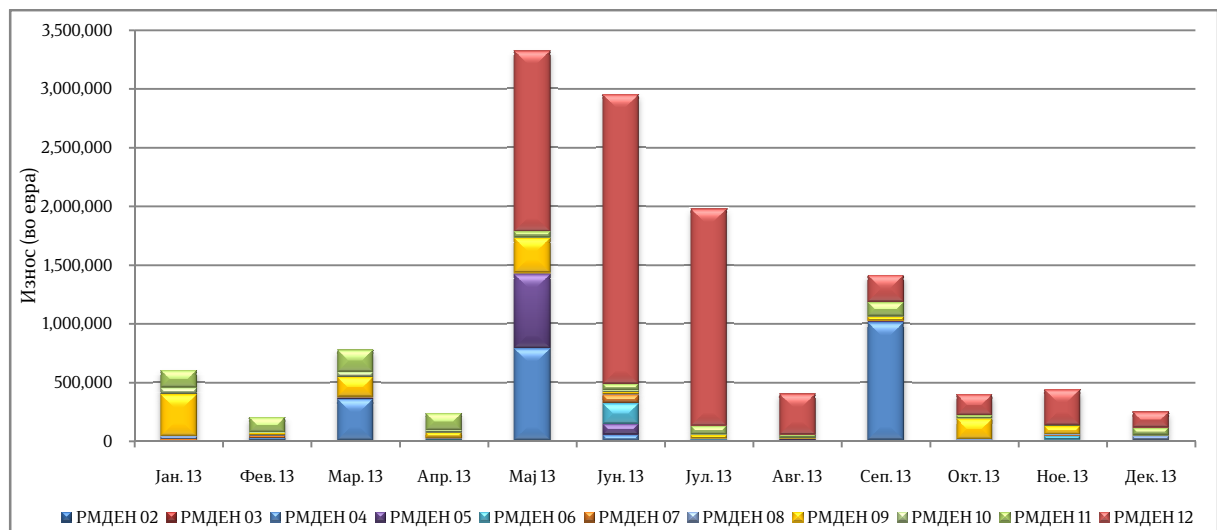

Извор:МФ

IV.3. Секундарен пазар на ДХВ

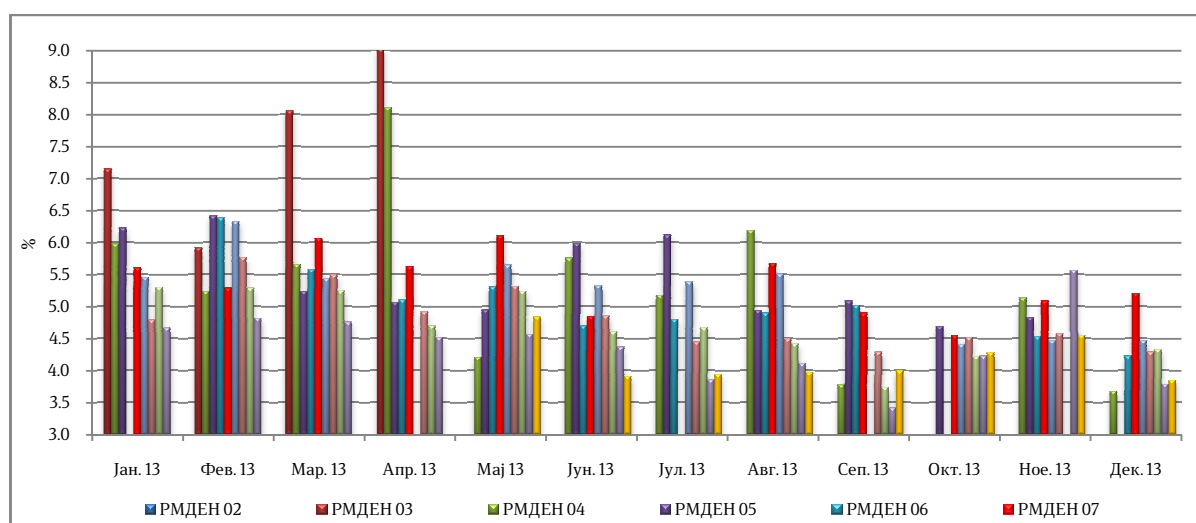
IV.3.1. Македонска берза АД Скопје

Графикон бр. 13
Обем на тргување со структурни државни обврзници,
јануари – декември 2013 година

Извор: Македонска берза АД Скопје

Графикон бр. 14
Принос до достасување на структурните државни обврзници,
јануари – декември 2013 година

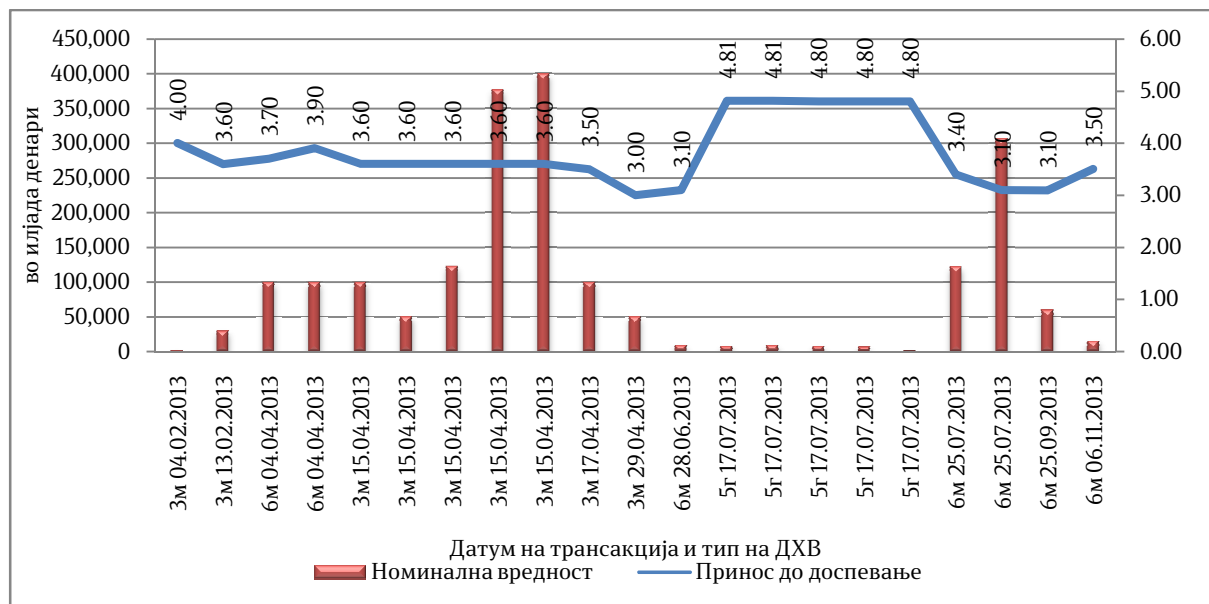

Извор: Македонска берза АД Скопје

IV.3.2. Пазари преку шалтер

Графикон бр. 15

Склучени трансакции со државни хартии од вредност на пазарот преку шалтер,
јануари – декември 2013 година

Извор: НБРМ

V. Карактеристики на портфолиото на долгот

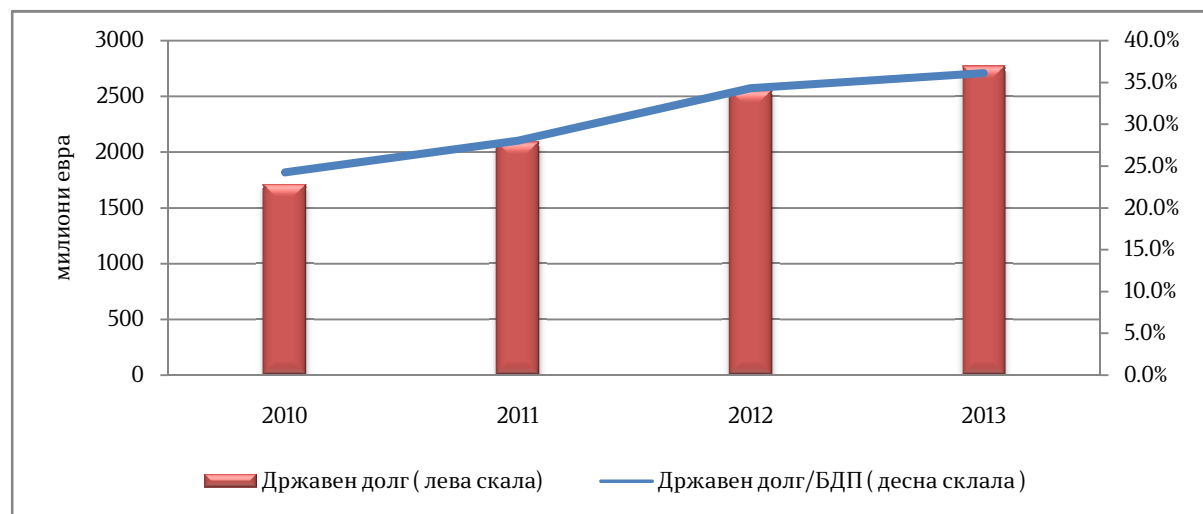
V.1. Државен долг

Табела бр. 5
Состојба на државниот долг

(во милиони ЕУР)	2010	2011	2012	2013
НАДВОРЕШЕН ДРЖАВЕН ДОЛГ	1,173.8	1,582.1	1,615.9	1,597.5
Долг на централна влада (консолидиран)	1,173.8	1,582.1	1,612.5	1,591.9
Долг на општини	0.0	0.0	3.4	5.6
ДОМАШЕН ДРЖАВЕН ДОЛГ	537.0	510.8	938.6	1,174.1
Долг на централна влада (консолидиран)	536.8	506.7	932.0	1,165.1
Долг на општини	0.2	4.1	6.6	9.0
ДРЖАВЕН ДОЛГ	1,710.8	2,092.9	2,554.5	2,771.6
Државен долг како % од БДП	24.2	28.0	34.3	36.1

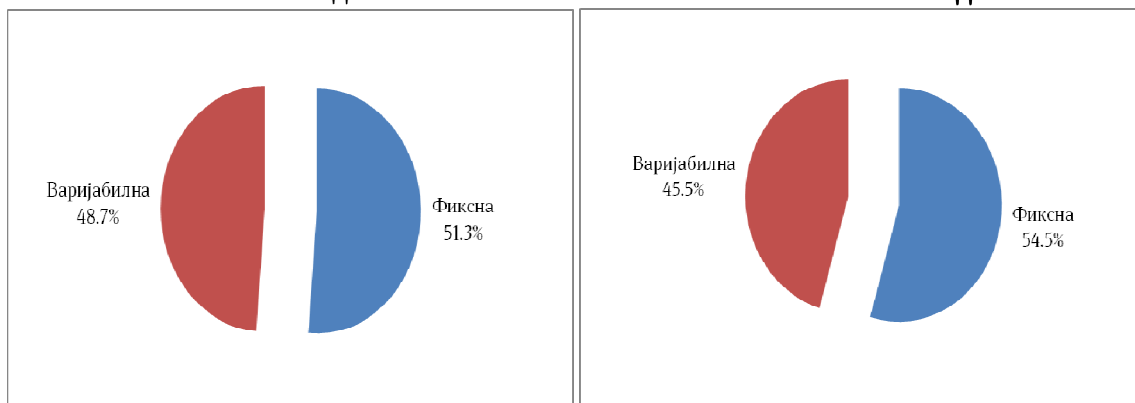
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.16
Движење на државниот долг во однос на БДП

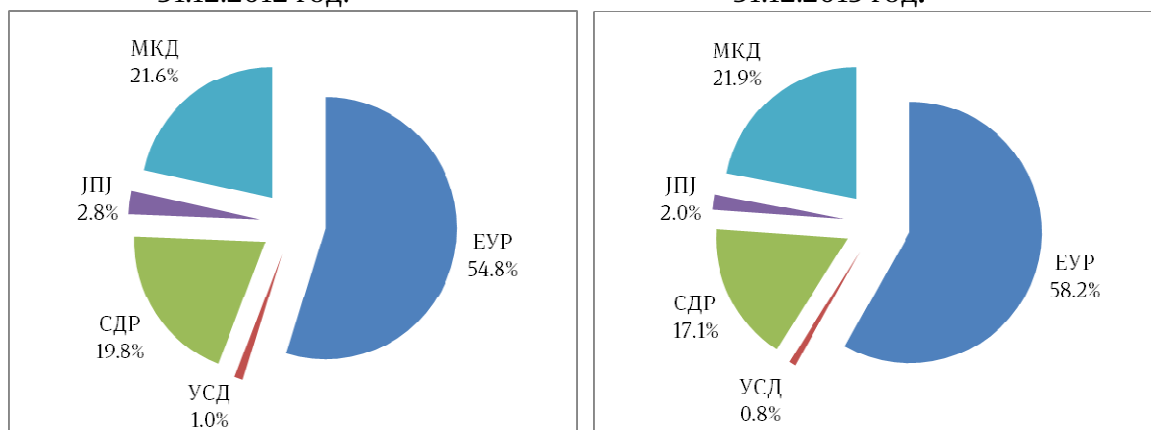
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.17
Каматна структура на вкупниот државен долг
31.12.2012 год. 31.12.2013 год

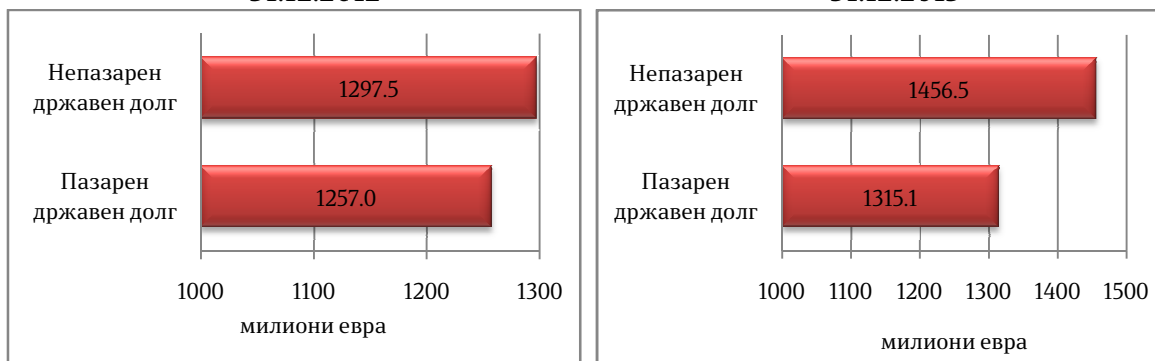
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр. 18
Валутна структура на државниот долг
31.12.2012 год. 31.12.2013 год.

Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.19
Пазарен/непазарен државен долг
31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ и НБРМ

Индикатори за ризик на портфолиото на државниот долг

Табела 6: Просечно време до достасување – ATM (во години)

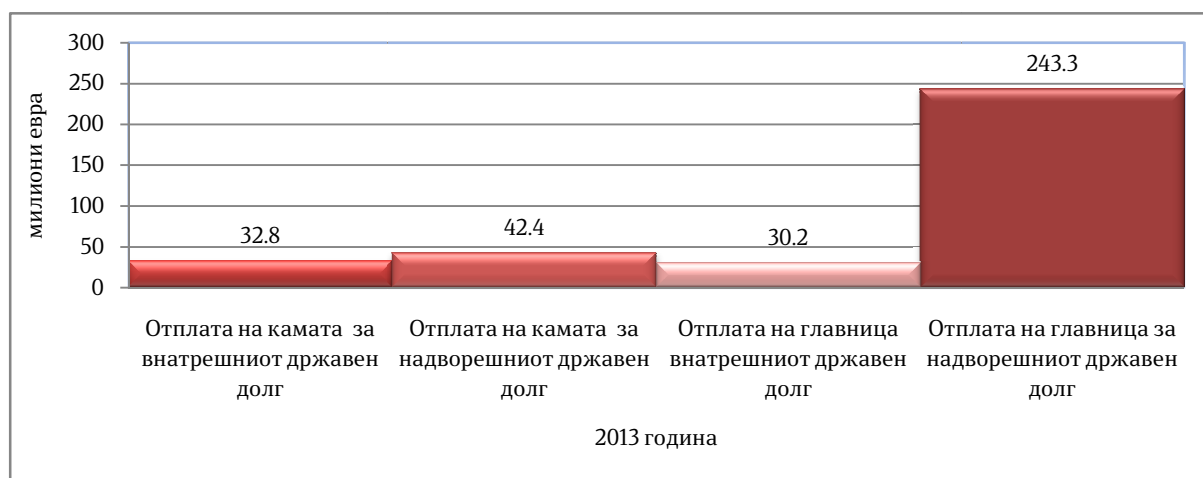
	2013
Внатрешен долг	1,5
Надворешен долг	5,3
Вкупен државен долг	3,8

Табела 7: Просечно време на промена на каматна стапка – ATR (во години)

	2013
Внатрешен долг	1,5
Надворешен долг	3,9
Вкупен државен долг	2,9

Извор: МФ

Графикон бр. 20 Отплата на камата и главница по основ на државен долг

Извор: МФ и НБРМ

V.1.1. Надворешен државен долг

Табела бр. 8

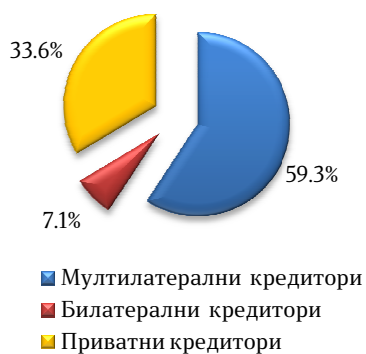
Состојба на надворешен државен долг по кредитори

(во милиони евра)	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Надворешен државен долг	1,173.8	1,582.1	1,615.9	1,597.5
Официјални кредитори	841.8	1092.5	1072.7	981.1
Мултилатерални кредитори	719.1	959.5	957.8	883.1
ИБРД	195.8	218.8	229.9	216.3
ИДА	277.1	277.1	262.8	242.3
ИФАД	12.7	12.5	11.8	10.8
ЦЕДБ	27.6	29.6	39.4	49.1
ЕБРД	40.7	39.9	52.5	27.5
ЕИБ	96.2	85.7	80.2	73.7
ЕУ	69.0	61.0	51.0	43.6
ММФ	0.0	234.9	230.2	219.7
Билатерални кредитори	122.7	133.0	114.9	98.0
Приватни кредитори	332.0	489.6	543.2	616.5
Еврообврзница	325.0	325.0	325.0	150.0
Останати приватни кредитори	7.0	164.6	218.2	466.5

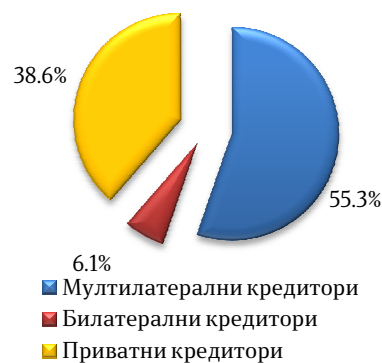
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.21

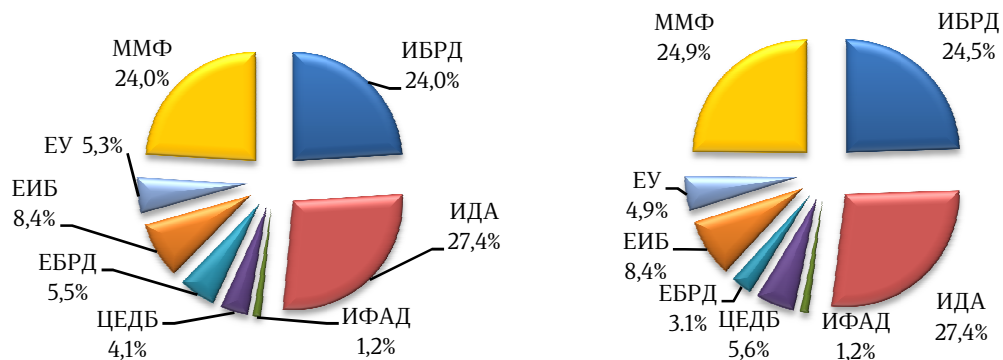
Структура на надворешниот државен долг по кредитори 31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ и НБРМ

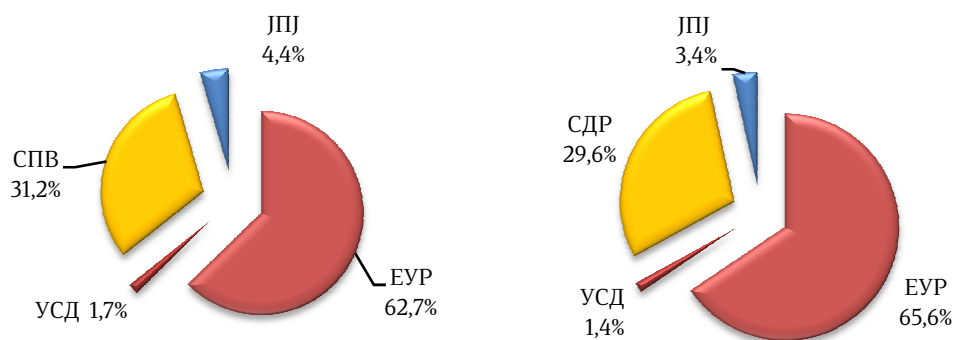

Графикон бр. 22
Структура на надворешниот државен долг по мултилатерални кредитори
31.12.2012 31.12.2013

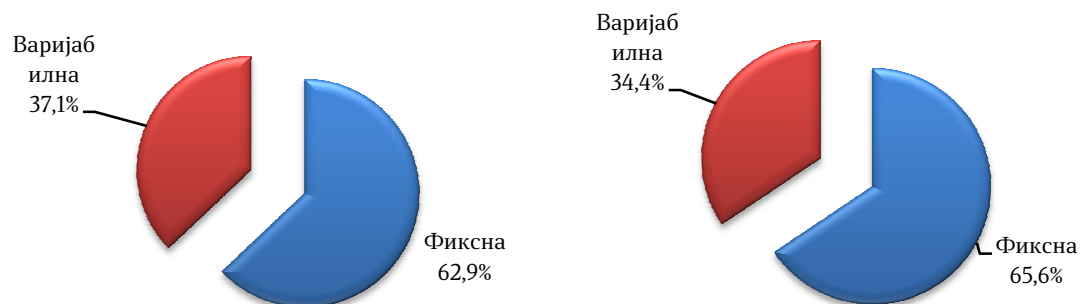
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр. 23
Валутна структура на надворешниот државен долг
31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр. 24
Каматна структура на надворешниот државен долг
31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ и НБРМ

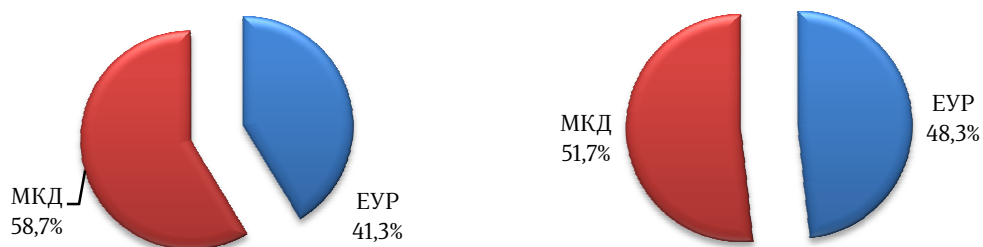
V.1.2. Внатрешен државен долг

Табела бр. 9
Состојба на внатрешен државен долг

(во милиони евра)	2010	2011	2012	2013
Државен долг	537.0	510.8	938.6	1174.1
Долг на Централна влада (косолидиран)	536.8	506.7	932.0	1165.1
Структурни обврзници	226.1	152.1	126.8	103.2
Обврзница за селективни кредити	16.9	16.9	16.9	16.9
Обврзница за приватизација на Стопанска банка	34.3	27.9	19.3	10.7
Обврзница за старо девизно штедење	51.0	0.0	0.0	0.0
Обврзница за денационализација	124.0	107.3	90.6	75.6
Континуирани државни хартии од вредност	310.6	354.6	805.2	1061.9
Општини	0.2	4.1	6.6	9.0

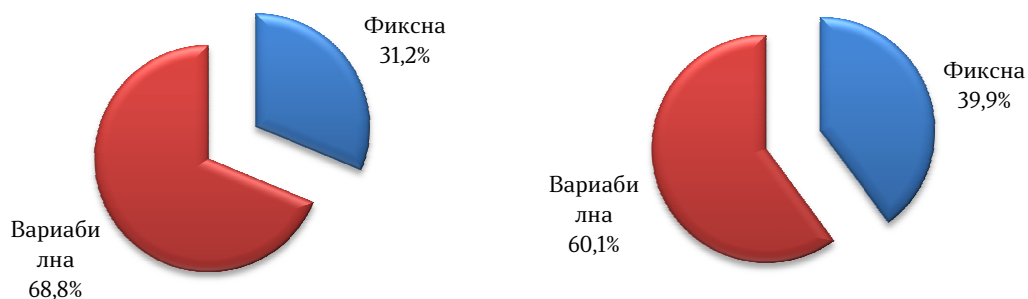
Извор: МФ

Графикон бр. 25
Валутна структура на внатрешниот државен долг
31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ

Графикон бр. 26
Каматна структура на внатрешниот државен долг
31.12.2012 31.12.2013

Извор: МФ

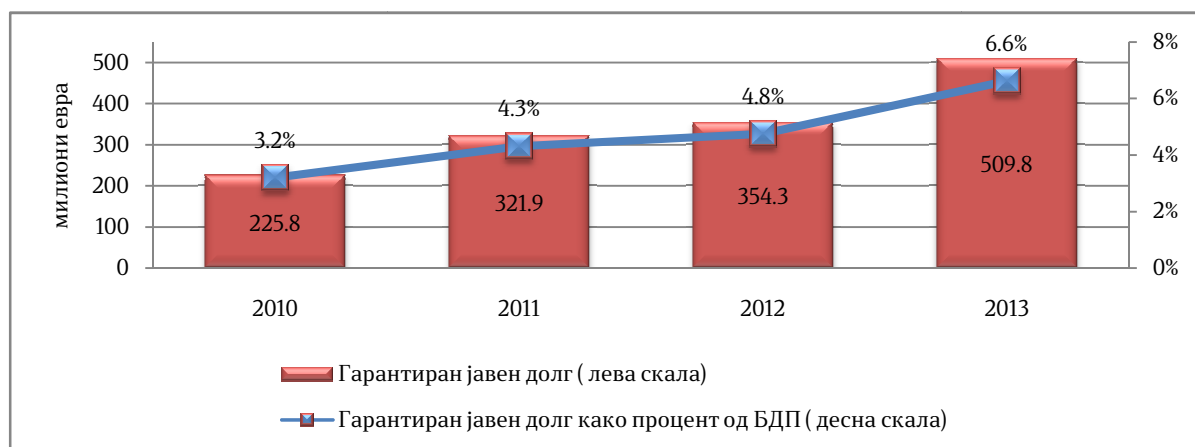
Графикон бр.27
Однос меѓу состојбата на структурните обврзници и континуираните ДХВ

Извор: МФ

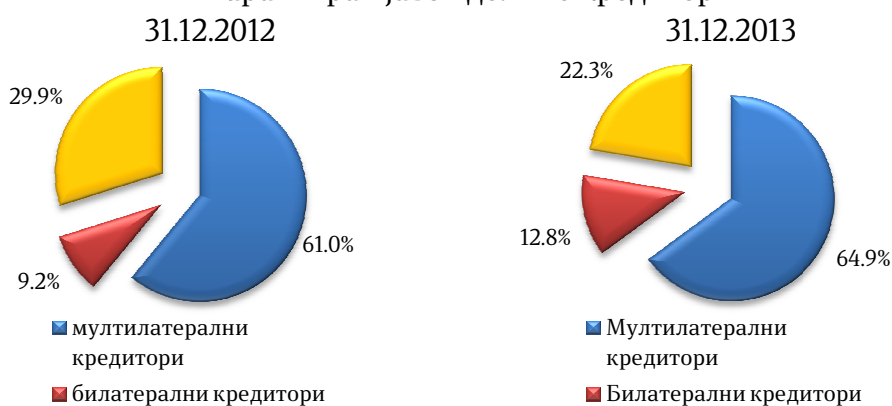
V.2. Гарантиран јавен долг

Графикон бр.28
Состојба на гарантиран јавен долг

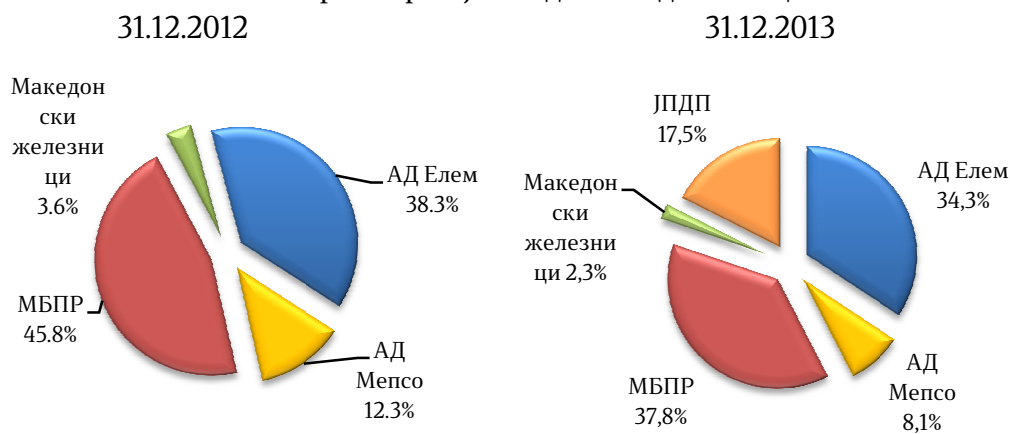
Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.29
Гарантиран јавен долг по кредитори

Извор: МФ и НБРМ

Графикон бр.30
Гарантиран јавен долг по должници

Извор: МФ и НБРМ